

Rytų kaimynystės atspindžiai

Informacinė svarbiausių Rytinės kaimynystės įvykių apžvalga

Nr. 11 (16) // 2010 08 01-08 20

Rytų Europos studijų centras

Tarptautinis valiutos fondas (TVF) patvirtino 15,15 mlrd. JAV dolerių paskolą Ukrainai

2010 m. liepos 28 d. TVF direktorių taryba patvirtino 15,15 mlrd. JAV dolerių dydžio paskolos skyrimą Ukrainai. Šių metų rugpjūčio 2 dieną Ukraina iš Tarptautinio valiutos fondo (TVF) gavo pirmąją 1,89 mlrd. JAV dolerių dydžio paskolos dalį. Visa TVF paskola Ukrainai bus išmokėta dalimis per 2,5 metų, priklausomai nuo kas 3 mėnesius TVF atliekamo Ukrainos veiksmų, siekiant įveikti ekonominę krizę, įvertinimo. Priminsime, kad 2008 metų pabaigoje TVF jau buvo skyrusi Ukrainai 16,4 mlrd. JAV dolerių paskolą, bet ši paskola buvo išaldyta, nes, artėjant prezidento rinkimams, šalyje priimti įstatymai, didinantys minimalųjį darbo užmokestį ir pensijas – o tai prieštaravo susitarimo su TVF sąlygoms.

TVF, patvirtinusi 15,15 mlrd. JAV dolerių dydžio paskolos skyrimą Ukrainai, pavišino sąlygas, kurios turi būti įvykdytos, jei Ukraina nori gauti minėtą paskolą. Pagal sutartas sąlygas, Ukraina 2010 m. privalo sumažinti biudžeto deficitą iki 5,5 proc., 2011m. iki – 3,5 proc., o 2012 m. - iki 2,5 proc. Taip pat Ukraina dar šiais metais turi išspręsti visus išsiskolinimo klausimus susijusius su pridėtinės vertės mokesčiu, restruktūrizuoti valstybinės dujų transportavimo kompaniją „Naftogaz Ukrainy“ ir įgyvendinti bankų rekapitalizaciją. Socialinėje sferoje Ukraina įsipareigojo TVF iki šių metų rugsėjo pabaigos parengti pensijų sektoriaus reformų įstatymą, kuriuo per artimiausią dešimtmetį moterų pensinis amžius būtų sulygintas su vyrų (padidintas nuo 55 m. iki 60 m.). Taip pat Ukraina, vykdydama įsipareigojimus TVF, nuo 2011 m. balandžio 50 proc. turės padidinti gamtinių dujų kainą namų ir pramoniniams vartotojams (priminsime, kad nuo šių metų rugpjūčio 1 d. gamtinių dujų kainą vartotojams jau buvo padidinta 50 proc.).

Ekspertų nuomone, TVF iškeltų sąlygų Ukrainai įgyvendinimas gali užstrigti dėl kelių priežasčių: 1) Pensijų sektoriaus reformų įstatymo projektas turi būti parengtas ir apsvaistytas Ukrainos parlamente iki šių metų rugsėjo pabaigos, tačiau šių metų rugsėjo 11 d. Ukrainoje prasideda vietos savivaldos rinkimų kampanija. Politinės partijos parėmusios šį įstatymą rizikuoja prarasti aktyviausių (50-60 m. amžiaus) rinkėjų paramą; 2) Prognozuojama, kad Ukrainos politinių partijų diskusija dėl TVF sąlygų parlamente bus sudėtinga. Viena vertus, Ukrainos vyriausybei reikės įtikinti tiek politinius oponentus, tiek koalicijos partnerius dėl TVF sąlygų įgyvendinimo būtinumo, kartu stengiantis išlaikyti pakankamai aukštą socialinės apsaugos lygį. Kita vertus, opozicija jau dabar kritikuoja Ukrainos vyriausybę ir šalies prezidentą dėl sutikimo priimti TVF sąlygas, prikišdama valdančiajai koalicijai pažadų rinkėjams nevykdymą ir susitarimų su Rusija neefektyvumą (pavyzdžiui, Ukrainos sutarties su Rusija dėl Rusijos Juodosios jūros laivyno Kryme pasilikimo iki 2042 m. mainais į mažesnę rusiškų gamtinių dujų kainą).

Moldovos Konstitucinis Teismas uždraudė Komunistų partijos lyderiui Vladimirui Voroninui trečią kartą balotiruotis į šalies prezidento postą

Šių metų rugpjūčio 3 d. Moldovos Konstitucinis Teismas uždraudė buvusiam Moldovos prezidentui, Moldovos komunistų partijos vadovui Vladimirui Voroninui balotiruotis trečią kartą į šalies prezidento postą. Tokį sprendimą Moldovos Konstitucinis Teismas priėmė atsakydamas į Moldovos valdančiosios koalicijos „Aljanso už europietišką integraciją“ deputatų kreipimąsi dėl V. Voronino galimybės balotiruotis pirmalaikiuose Moldovos prezidento rinkimuose, kurie turėtų įvykti šių metų lapkričio 14 d.

Konstitucinio Teismo pirmininkas Dumitru Pulbere, komentuodamas šį Konstitucinio Teismo sprendimą pareiškė, kad Moldovos Konstitucijos 80 straipsnis aiškiai nurodo, kad vienas ir tas pats žmogus gali gauti paeiliui du prezidento mandatus, bet ne daugiau. D. Pulbere atmetė Moldovos komunistų partijos atstovų argumentus, kad po V. Voronino prezidentu buvo išrinktas „Aljanso už europietišką integraciją“ atstovas Michajus Gimpu, todėl V. Voroninui tai nebus trečiasis mandatas iš eilės. Moldovos Konstitucinio Teismo pirmininkas priminė, kad M. Gimpu buvo išrinktas kaip laikinai einantis Moldovos prezidento pareigas. M. Gimpu neatliko atitinkamų procedūrų, nedavė priesaikos, todėl laikomasi nuomonės, kad po V. Voronino kitas prezidentas nebuvo išrinktas. Priminsime, kad Moldovos komunistų partijos vadovas V.

Voroninas Moldovos prezidentu buvo 2001-2009 m. Klausimas dėl V. Voronino teisės dalyvauti prezidento rinkimuose iškilo dar 2009 m., kai Moldovos parlamentas nesugebėjo išrinkti naujo šalies vadovo, o laikinai einančiu prezidento pareigas tapo parlamento pirmininkas Michajus Gimpu. „Aljanse už europietišką integraciją“ buvo nuogąstaujama, kad Moldovoje populiarus komunistų lyderis V. Voroninas gali dalyvauti būsimuose šalies prezidento rinkimuose, prisidengdamas dingstimi, kad beveik metus laiko Moldovai vadovavo kitas žmogus. Nors Moldovos komunistų partija nebuvo pareiškusi, kad iš naujo ketina kelti V. Voroninio kandidatūrą prezidento rinkimuose, „Aljanso už europietišką“ integraciją atstovai šiuo klausimu kreipėsi į Moldovos Konstitucinį Teismą. Komentuodamas Moldovos Konstitucinio Teismo sprendimą, V. Voroninas pareiškė, kad jis niekada nesiekė bet kokia kaina likti valdžioje, o jo oponentų kreipimasis į Konstitucinį Teismą tik atskleidžia dabartinio režimo silpnumą.

Ekspertų teigimu, Moldovos komunistų partijai teks ieškoti kito stipraus kandidato, galinčio dalyvauti būsimuose Moldovos prezidento rinkimuose. Reikėtų akcentuoti, kad būsimų Moldovos prezidento rinkimų data gali sutapti su Moldovos parlamento rinkimais, todėl Moldovos komunistų partijos kandidatas į šalies prezidentus turės tapti savitu visos partijos vedliu parlamento rinkimuose. Priminsime, kad šių metų rugsėjo 5 d. Moldovoje įvyks visuotinis referendumas dėl Konstitucijos pataisų, numatančių tiesioginius šalies vadovo rinkimus. Jei parlamento ir prezidento rinkimai būtų surengti tą pačią dieną, į prezidento postą kandidatuočių visi svarbiausi valdančiosios koalicijos politikai: laikinai einantis prezidento pareigas M. Gimpu, ministras pirmininkas Vladas Filatas ir Demokratų partijos lyderis Marianas Lupu. Analitikų nuomone, Moldovos komunistų partija be V. Voronino turi ir kitų kandidatų, galinčių dalyvauti prezidento rinkimuose. Tačiau nei vienas iš potencialių kandidatų savo populiarumu negali lygintis su V. Voroninu. Tikėtina, kad būsimuose Moldovos prezidento rinkimuose Moldovos komunistų partija iškels buvusios Moldovos ministrės pirmininkės Zinaidos Grečianajos kandidatūrą. Kiti galimi Moldovos komunistų partijos kandidatai – buvęs Moldovos užsienio reikalų ministras Andrejus Stratanas ir dabartinis Moldovos ambasadorius Rusijoje Andrejus Neguca. Ekspertų nuomone, Moldovos komunistų partijos kandidatams artėjančiuose

prezidento ir parlamento rinkimuose bus itin sunku varžytis tiek su dabartiniu Moldovos ministru pirmininku V. Filatu, kuris rinkimuose gali pasinaudoti administraciniais ištekliais, tiek su M. Lupu, turinčiu aukštą pasitikėjimo reitingą tarp Moldovos gyventojų.

● Parengta remiantis: *Kommersant.ru*
(Nuotrauka iš *Kommersant.ru*)

20 proc. tarptautinėje apklausoje dalyvavusių baltarusių norėtų visam laikui emigruoti iš Baltarusijos

Šių metų rugpjūčio 4 d. tarptautinė viešosios nuomonės tyrimų kompanija „Gallup“ paskelbė Nepriklausomų valstybių sandraugos (NVS) gyventojų apklausos duomenis, pagal kuriuos vidutiniškai 13 proc. NVS valstybių gyventojų visam laikui norėtų emigruoti iš savo šalių (su minėta apklausa galima susipažinti tinklalapyje <http://www.gallup.com/poll/141746/Million-CIS-Migrate-Temporarily-Work-Study.aspx>).

Minėtos apklausos duomenimis, daugiausiai norinčių emigruoti yra Armėnijoje – 39 proc. apklaustųjų, Moldovoje – 36 proc. ir Baltarusijoje – 20 proc. apklaustųjų. Pagal potencialių emigrantų skaičių Baltarusija lenkia tokias šalis kaip Kirgiziją (18 proc. norinčių emigruoti), Kazachstaną (15 proc.), Ukrainą (15 proc.), Gruziją (14 proc.), Azerbaidžaną (12 proc.), Rusiją (11 proc.), Tadžikistaną (9 proc.), Uzbekistaną (6 proc.) ir Turkmėnistaną (5 proc.). Ekspertų teigimu, apklausos duomenys gali nustebinti Rusijos gyventojus, kurie įsivaizduoja Baltarusiją kaip patrauklią valstybę. Rusijos gyventojai mano, kad Baltarusija yra stabili ir pakankamai klestinti valstybė, kurioje veikia išvystyta socialinės apsaugos sistema. Tačiau Baltarusijos analitinio centro „Mizes“ vadovo Jaroslavo Romančiuko nuomone, baltarusiai yra nusivylę gyvenimo sąlygomis savo valstybėje dėl kelių priežasčių: 1) Autoritarinio režimo sąlygomis dauguma Baltarusijos piliečių negali įgyvendinti ekonominės, kūrybinės ar visuomeninės veiklos; 2) Apie 1 mln. Baltarusijos piliečių priversti ieškoti darbo užsienio valstybėse, o šis faktas dar labiau stiprina emigracines baltarusių nuotaikas; 3) Baltarusijos ekonomikos augimo mitas yra sukurtas Baltarusijos prezidento Aleksandro Lukašenkos bei palaikomas Rusijos vyriausybės teikiamomis finansinėmis ir energetinių išteklių subsidijomis, kurios sudaro apie 15 proc. Baltarusijos BVP. Rusijos sociologai kitaip linkę aiškinti norinčių emigruoti baltarusių motyvaciją. Pasak jų, Baltarusijos emigrantų nuotaikos primena aukštų emigracinių lūkesčių efektą po SSRS žlugimo, kai persikraustymu į kitą valstybę buvo tikimasi pagerinti savo gyvenimo sąlygas. Baltarusiai mato, kad kaimyninių valstybių gyventojai gyvena geresnėmis sąlygomis, todėl Baltarusijos autoritarinio režimo uždarumas tik dar labiau stiprina potencialią emigraciją.

Rusijos sociologų nuomone, kitų valstybių, pateiktų „Gallup“ apklausoje, duomenys yra nuspėjami. Beveik 40 proc. apklaustųjų siekiančių emigruoti iš Armėnijos skaičių galima grįsti didele užsienyje gyvenančia armėnų diaspora, kuri užtikrina naujų migrantų priėmimą ir adaptaciją. Moldovos atveju, ženklūs emigracijos mastus galima aiškinti mobilios nacijos koncepcija. Kitaip tariant, Moldovos gyventojams neegzistuoja jokių vidinių barjerų, galinčių sustabdyti laikinos ar pastovios emigracijos srautus. Kirgizijos gyventojai taip pat pasižymi aukštu mobilumu ir savo diasporų kūrimu beveik visuose Rusijos regionuose. Gana žemus Rusijos emigracijos rodiklius ekspertai aiškina santykiškai žemu Rusijos gyventojų mobilumu. Iš Rusijos daugiausiai išvyksta aukštą išsilavinimą įgiję gyventojai, mokslininkai arba jaunieji specialistai.

● Parengta remiantis: Gallup.com, Ng.ru
(Nuotrauka iš Gallup.com)

Moldova ir Gruzija svarsto galimybę atgaivinti GUAM veiklą

Šių metų rugpjūčio 15 – 17 d. Gruzijoje su darbinio vizitu lankėsi laikinai einantis Moldovos prezidento pareigas Michajus Gimpu. Vizito metu M. Gimpu susitiko su Gruzijos prezidentu Michailu Saakašviliu. Nors M. Gimpu ir M. Saakašvilio susitikimo metu nebuvo pasirašyta jokių dvišalių susitarimų, vienas aktualiausių klausimų, aptartų susitikimo metu buvo Organizacijos už demokratiją ir ekonominę plėtrą – GUAM atgaivinimas ir galimas Baltarusijos prisijungimas prie šios organizacijos. Pastaruoju metu GUAM, kurią sudaro Gruzija, Ukraina, Azerbaidžanas ir Moldova, veikla buvo apmirusi. Tai liudija ir paskutinis GUAM viršūnių susitikimas įvykęs dar 2007 m. vasarą. Kita vertus, Gruzijos užsienio reikalų ministro Grigolio Vašadzės teigimu, GUAM

valstybes nares ir toliau labai domina pietinio transporto koridoriaus sukūrimas, Azerbaidžano energetinių išteklių transportavimas per Gruziją, bendrų projektų skirtų turistų pritraukimui įgyvendinimas ir panašiai. GUAM valstybės dėl kito viršūnių susitikimo turėtų apsispręsti šį rudenį. Jungtinių Tautų Organizacijos sesijos metu. Tikėtina, kad GUAM viršūnių susitikimas galėtų įvykti dar iki šių metų pabaigos.

Rusijos analitikų teigimu, Moldovos ir Gruzijos vadovų susitikimas liudija suaktyvėjusius šių valstybių pastangas Rytų kaimynystės erdvėje suburti priešišką Rusijai šalių bloką. Pasak Rusijos ekspertų, pastaruoju metu galima stebėti suaktyvėjusius Gruzijos vyriausybės kontaktus su posovietinės erdvės šalimis, tarp jų ir Baltarusija, siekiant suburti savitą „antirusišką koaliciją“. Moldova, panašiai kaip ir Gruzija, suinteresuota mažinti Rusijos įtaką Juodosios jūros regione, o tam geriausiai gali pasitarnauti GUAM. Rusijos ekspertai abejoja GUAM efektyvumu mažinant Rusijos įtaką, iš šios organizacijos aktyvios veiklos pasitraukus Ukrainai, kurios naujoji vyriausybė suinteresuota dvišalių santykių su Rusija gerinimu. Nors Ukraina ir neplanuoja išstoti iš GUAM, tačiau ji daugiausiai dėmesio skiria ekonomikai, o ne politikai, todėl šiuo metu nemato galimybės aktyviai dalyvauti GUAM, nes organizacijoje nėra įgyvendinami jokie stambūs ekonominiai projektai. Moldovos ir Gruzijos vadovai Ukrainą priskiria prie „silpnosios“ GUAM grandies, todėl neatmeta galimybės ateityje į GUAM pasikviesti Baltarusiją, kuri palaipsniui galėtų pakeisti Ukrainą. Kita vertus, Rusijos analitikai įsitikinę, kad Baltarusija atmes bet kokius pasiūlymus prisijungti prie GUAM, nes: 1) Baltarusija negali sau leisti nutraukti visų santykių su Rusija, ypač ekonomikos ir energetikos srityse; 2) Pati Rusija neleis integruotis Baltarusijai į GUAM, nes yra sričių, kur Rusijos ir Baltarusijos tarpusavio priklausomybė itin stipri (pavyzdžiui, karinėje gynyboje).

● Parengta remiantis: Kommersant.ru
(Nuotrauka iš Kommersant.ru)